

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پروسی جامعہ شناختی ازدواج موقت

و

پی آمدن آن در میان زنان

نویسنده: شیدا جمشیدی

۱۳۹۵

سرشناسه	:	جمشیدی، شیدا، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	:	بررسی جامعه‌شناختی ازدواج موقت و پی‌آمدهای آن در میان زنان/ شیدا جمشیدی.
مشخصات نشر	:	تهران: سرمستان، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	:	۱۳۲ ص: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ م.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۷۲۶۹-۰۹-۱ ریال ۱۱۰۰۰۰
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه.
منوع	:	منته -- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	:	Muta -- Social aspects
موضوع	:	زناشویی (اسلام)
موضوع	:	Marriage -- Religious aspects -- Islam
موضوع	:	زنان -- وضع اجتماعی
موضوع	:	Women -- Social conditions
رده‌بندی ک. ه.	:	BP ۱۸۹/۴ ج۸ پ۴ ۱۳۹۵
رده‌بندی دیویی	:	۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۲۷۴۱۹۱

بررسی جامعه‌شناختی ازدواج موقت و پی‌آمدهای آن در میان زنان

نویسنده: شیدا جمشیدی

ویراستار: سفینه بی

صفحه‌آرا: مریم مردانی

طراح جلد: عاطفه اکبری

چاپ و صحافی: چاپ تهرانپارس

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

بها: ۱۱۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۶۹-۰۹-۱

نام و نشانی ناشر: نشر سرمستان، تهران، حکیمه، بلوار بهار، کوی دانشگاه امام حسین (ع)،

فاز ۲، بلوک ۱۰/۲، شماره ۲۴۸ تلفن: ۷۷۳۱۳۴۷۱ - ۰۹۱۹۶۶۶۶۲۱۶۶

Email: ketab40@gmail.com

همه حقوق این اثر برای نویسنده محفوظ است.

فهرست مطالب

۹	پیش گفتار
۱۳	فصل یکم: کلیات پژوهش
۱۵	۱- مقدمه
۱۷	۱-۱ پیشینه پژوهش
۲۰	۱-۲ فواید پژوهش
۲۱	۱-۳ طرح پژوهش
۲۲	۱-۴ محدودیت های پژوهش
۲۴	۱-۵ منابع های فصل یکم
۲۵	فصل دوم: چیستی ازدواج
۲۷	۱- انتخاب همسر در فرهنگ های مختلف
۲۹	۲- ازدواج از منظر کارکردگرایی
۲۹	۲-۱ مبانی نظری کارکردگرایی
۳۰	۲-۲ انواع کارکردهای ازدواج
۳۰	۲-۳ عوامل مؤثر در ازدواج
۳۲	۳- رویکردهای ازدواج
۳۲	۳-۱ رویکرد روان شناختی
۳۳	۳-۲ رویکرد جامعه شناختی
۳۴	۴- فایده های ازدواج
۳۵	۵- علت های ازدواج
۳۷	۶- ازدواج از نظر اسلام
۳۸	۶-۱ اهمیت ازدواج از نظر قرآن

۳۸	۶.۲- اهمیت ازدواج از نظر اهلیت (علیهم السلام)
۴۱	۷- «هدف‌های ازدواج» در بیان «ادیان آسمانی»
۴۱	۷.۱- دین اسلام
۴۶	۷.۲- دین یهود
۴۸	۷.۳- دین مسیح
۵۲	منه‌های فصل دوم
۵۷	فصل سوم: انواع ازدواج در بین مسلمانان و در کشور ایران
۵۹	۱- انواع ازدواج پیش از ظهور اسلام
۶۱	۲- انواع ازدواج در ایران باستان
۶۳	۳- انواع ازدواج در ایران سرنی
۶۳	۳.۱- ازدواج دائم
۶۳	۳.۲- ازدواج موقت یا «متعه»
۶۵	۳.۲.۱- مشروعیت ازدواج موقت
۶۶	۳.۲.۱.۱- دلیل قرآنی
۶۶	۳.۲.۱.۲- دلایل روایی
۶۷	۳.۲.۲- ضرورت ازدواج موقت
۶۹	۳.۲.۳- واقعیت‌ها و ملاحظات ازدواج موقت
۶۹	۳.۲.۳.۱- افزایش میل پسران به ازدواج موقت
۷۰	۳.۲.۳.۲- علت‌های مخالفت با ازدواج موقت در جامعه
۷۳	۳.۲.۳.۳- ازدواج موقت و چالش‌ها
۷۷	۳.۲.۳.۴- افسردگی بعد از ازدواج موقت
۷۷	۳.۲.۳.۵- زمینه‌های ازدواج موقت در زنان
۷۸	۳.۲.۳.۶- نگرش جامعه در مورد ازدواج موقت

۸۰	۴- اشتراک‌ها و تفاوت‌های ازدواج «موقت» و «دائم»
۸۰	۴.۱- اشتراک‌ها
۸۱	۴.۲- تفاوت‌ها
۸۳	منبع‌های فصل سوم
۸۷	جل چهارم: ازدواج از دیدگاه قوانین و آیین‌نامه‌ها
۸۹	۱- «ازدواج موقت» در «قانون مدنی» ایران
۹۶	۲- مشکلات و موانع ازدواج موقت از دیدگاه شورای فرهنگی اجتماعی زنان
۹۶	۲.۱- مسکوت ماندن برخی مصوبات
۹۷	۲.۲- مسکوت ماندن برخی احکام فقهی
۹۷	۲.۳- عدم تضمین حق زن
۹۸	۲.۴- افزایش دعاوی مدنی و خانوادگی
۹۸	۲.۵- عدم حمایت از حقوق اطفال - مادران و کودکان در ازدواج موقت
۹۹	۲.۶- برتری ازدواج «دائم» به «موقت»
۱۰۰	منبع‌های فصل چهارم
۱۰۳	فصل پنجم: بررسی پژوهش و نتیجه‌گیری
۱۰۵	۱- مقدمه
۱۰۶	۲- نتایج پژوهش
۱۱۰	۳- چکیده نتایج پژوهش
۱۱۱	۴- پیشنهادهای کاربردی
۱۱۲	۵- پیشنهاد برای تحقیق‌های بعدی
۱۱۵	منابع و مآخذ کتاب

پیش‌گفتار

ازدواج به عنوان یکی از مهم‌ترین پدیده‌های اجتماعی، فرهنگی و دینی همواره در افکار عمومی جامعه مورد توجه بوده است. ازدواج موقت نیز نوعی از ازدواج در اسلام است که با هدف پیش‌گیری از محرومیت جنسی و کاهش فشار ناشی از آن و به‌ویژه برای کسانی که به‌ناچار مجبورند مدت‌ها دور از همسر خود باشند مطرح شده است؛ ولی در شرایط موجود گاه دیده می‌شود که به‌سبب از افراد از روی تنوع‌طلبی و هرزگی اقدام به آن می‌کنند و در این صورت نه تنها این نوع ازدواج دارای آثار مثبت نیست، بلکه می‌تواند آثار و عوارض مخرب و منفی بر افراد - به‌ویژه زنان - و خانواده‌ها و در نتیجه بر جامعه داشته باشد و می‌بینیم باوجود این‌که ازدواج موقت در ایران، هم مشروع و هم قانونی است ولی هنوز در بین مردم رواج ندارد.

باوجود اهمیت ابعاد جامعه‌شناختی و اجتماعی پدیده ازدواج موقت، پژوهش‌های علمی اندکی در این زمینه صورت گرفته است و اکثر

پژوهش‌های انجام‌شده، نگاهی فقهی و یا حقوقی به موضوع داشته‌اند. در این‌گونه پژوهش‌ها به‌طور ویژه به بررسی متعه در قرآن، روایات و اجماع پرداخته شده و ضمن توضیح تاریخچه، ارکان، احکام، ضرورت‌ها و نظرات موافقین و مخالفین، مباحث فقهی، حقوقی و تا حدودی اجتماعی در زمینه ازدواج موقت تشریح گردیده است که مباحث اسماعی طرح‌شده، به‌صورت غیرتجربی و بیش‌تر در حد نظرات و گمانه‌ها کاربند شده است.

با این حال، پژوهش‌های اجتماعی انجام‌شده در زمینه ازدواج موقت که به‌صورت تجربی صورت گرفته است نتایج متفاوتی را نشان می‌دهد و تا به حال پژوهش‌های خاصی بر روی زنان اقدام‌کننده به ازدواج موقت نیز صورت نگرفته است.

کتاب حاضر را که برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده، در رشته مطالعات زنان از دانشگاه خرم و تحقیقات تهران به راهنمایی جناب آقای دکتر باقر ساروخانی می‌باشد، می‌توان در زمره نخستین تحقیقاتی محسوب نمود که به منظور پر کردن خلأ پژوهش‌های جامعه‌شناختی در زمینه ازدواج موقت در زنان انجام گرفته است. در این کتاب بر آنیم که طی یک پژوهش جامعه‌شناختی، به بررسی پی‌آمدهای اجتماعی ازدواج موقت در زنان بپردازیم.

هدف از انجام این پژوهش، پاسخ به پرسش‌هایی است که در زیر آورده شده است:

(۱) علل زمینه‌ساز اقدام زنان به ازدواج موقت چیست؟

- (۲) در میان علل زمینه‌ساز اقدام زنان به ازدواج موقت، بیش‌ترین فراوانی مربوط به کدام عامل است؟
- (۳) آیا میان میزان اقدام زنان به ازدواج موقت و تحصیلات آنان ارتباط معناداری وجود دارد؟
- (۴) آیا امروزه زنان بعد از اقدام به ازدواج موقت، دچار مشکلات اجتماعی می‌شوند؟
- (۵) آیا امروزه اقدام به ازدواج موقت در زنان، ضدا ارزش تلقی می‌شود؟
- (۶) میزان رضایت‌مندی و یا عدم رضایت زنان اقدام‌کننده به ازدواج موقت از نوع ازدواجشان را به چه حد است؟
- در این‌جا وظیفه خود می‌بینم که از رهنمودهای ارزشمند استاد عزیزم جناب آقای دکتر باقر ساروخانی و هم‌نین همکاری تعدادی بانوان درگیر در ازدواج موقت که در مراحل انجام پژوهش و تدوین کتاب این‌جانب را یاری نموده و تجربیات خود را در اختیار بنده گذاشتند صمیمانه تشکر کنم. هم‌چنین از خوانندگان بزرگوار خواهش‌م‌کنم که نقطه نظرات خود در زمینه کتاب حاضر را با آدرس پست الکترونیک sheida.jam71@gmail.com با این‌جانب در میان بگذارند.

شیدا جمشیدی

فروین - ۱۳۹۵